

سلام به شگفتی سازان

شاید باید ترکیه را آسپایی ترین کشور عضو یوفا در نظر گرفت؛ کشور همسایه ایران که بخش بزرگی از آن در قاره آسیا قرار گرفته، شاید اگر در کنفدراسیون فوتبال آسیا قرار داشت، می توانست در هر دوره جام جهانی بدون دردسر حضور پیدا کند اما با عضویت در یوفا، چالش سخت تری را برای حضور در جام جهانی پشت سر می گذارد و معمولاً بیشتر آنها را در جام ملت های اروپا می بینیم. البته حضور در یوفا باعث شده که فرهنگ فوتبالی خاص و پرشور ترکیه به ویژه در فوتبال باشگاهی با سه باشگاه پایتخت نشین بزرگ گالاتاسرای، فنرباغچه و بشیکتاش، چهره جهانی به خود بخشد و این موضوع، مسیر حضور بازیکنان بزرگ فوتبال ترکیه در لیگ های معتبر فوتبال جهان را هم آسان تر کرده است. حالا و پس از ۲۴ سال غیبت در جام جهانی، ترکیه با شایستگی تمام و برای سومین بار، توانسته جواز حضور در این مسابقات را کسب کند و شاید این بار هم مثل جام تاریخی ۲۰۰۲ در کره و ژاپن، باید منتظر یک عملکرد اعجاب انگیز و فراتر از انتظار از ترکیه باشیم.

نحوه صعود چگونه بود؟

پس از صعود به مرحله یک چهارم نهایی یورو ۲۰۲۴، وینچنزو مونتلا در مقدماتی جام جهانی ۲۰۲۴ نیز عملکرد بسیار قابل دفاعی روی نیمکت ترکیه داشت. شکست مقابل قهرمان اروپا یعنی اسپانیا در دیدار مرحله مقدماتی، تنها باخت ترکیه در طول مرحله مقدماتی بود اما همین شکست و حضور با اسپانیای قدرتمند در یک گروه، برای ترکیه کافی بود تا این تیم به جای صعود مستقیم به جام جهانی، راهی مرحله پلی آف صعود به جام جهانی در قاره اروپا شود. در مرحله نیمه نهایی پلی آف، پیروزی یک بر صفر مقابل رومانی آنها را در آستانه صعود به جام جهانی قرار داد و در دیدار پایانی، آنها یک رقیب گمنام اما جاه طلب را به عنوان میزبان پیش روی خود می دیدند؛ کوزوو. کوزوو که از ترکیه در رده بندی از ۲۴ سال بود؛ اتفاقی که نشان دهنده عبور موفق از یک دوره گذار دشوار است.

فوتبال: فراتر از یک ورزش

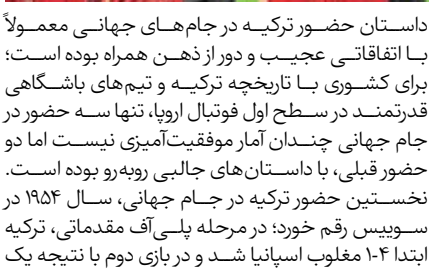
در ترکیه، فوتبال تنها یک بازی نیست؛ بلکه بخشی از هویت اجتماعی و فرهنگی مردم به شمار می رود. رقابت میان سه باشگاه بزرگ استانبول- بشیکتاش، فنرباغچه و گالاتاسرای- نمادی از شکافها و تنوع فرهنگی این کشور است. هواداران این تیم ها، نه تنها به باشگاه خود، بلکه به محله، شهر و حتی سبک زندگی خود وفادارند. جشن های خیابانی پس از قهرمانی ها، حضور گسترده در اطراف ورزشگاه ها و حتی برگزاری بازی های سنتی مانند رقص «هورون» در کنار مسابقات، نشان دهنده پیوند عمیق فوتبال با زندگی روزمره مردم است.

روی دیگر سکه

با وجود این شور و اشتیاق، فوتبال ترکیه از حواشی نیز بی نصیب نبوده است. رسوایی تباخی در فصل ۲۰۱۸-۲۰۱۹، یکی از تاریک ترین مقاطع تاریخ فوتبال این کشور به شمار می رود. اختلاف بر سر قهرمانی آن فصل میان فنرباغچه و تراکتور اسپور، همچنان حل نشده باقی مانده و شکاف عمیقی میان هواداران ایجاد کرده است. این پرونده، علاوه بر تأثیرات ورزشی، پیامدهای اجتماعی و حقوقی گسترده ای نیز داشت و همچنان یکی از موضوعات بحث برانگیز در فوتبال ترکیه است.

آینده ای روشن با ریشه های عمیق

مسیر تیم ملی ترکیه در سال های اخیر، ترکیبی از ناامی، بازسازی و موفقیت بوده است. از سقوط به لیگ C و حذف های تلخ، تا صعود به یورو و در نهایت صعود در جام جهانی ۲۰۲۴، این تیم نشان داد که می تواند در بحران ها عبور کند. در کنار این موفقیت ها، فرهنگ عمیق و پرشور فوتبال در ترکیه، همچنان به عنوان موتور محرک این ورزش عمل می کند. اگر این روند ادامه یابد، ترکیه می تواند در سال های آینده نه تنها در اروپا، بلکه در سطح جهانی نیز به یکی از قدرت های قابل توجه فوتبال تبدیل شود.

داستان حضور ترکیه در جام های جهانی معمولاً با اتفاقاتی عجیب و دور از ذهن همراه بوده است؛ برای کشوری با تاریخچه ترکیه و تیم های باشگاهی قدرتمند در سطح اول فوتبال اروپا، تنها سه حضور در جام جهانی چندان آمار موفقیت آمیزی نیست اما دو حضور قبلی، با داستان های جالبی روبه رو بوده است. نخستین حضور ترکیه در جام جهانی، سال ۱۹۵۴ در سوئیس رقم خورد؛ در مرحله پلی آف مقدماتی، ترکیه ابتدا ۱-۴ مغلوب اسپانیا شد و در بازی دوم با نتیجه یک بر صفر به پیروزی رسید.

در آن زمان به جای احتساب نتیجه کلی، بازی سوم برگزار می شد و پس از تساوی ۲-۲ در بازی تعیین کننده، پرتاب سکه جایگاه ترکیه در جام جهانی را تضمین کرد؛ جامی که با برد هفت بر صفر مقابل کره جنوبی و شکست ۲-۰ مقابل آلمان غربی همراه شد. دومین حضور آنها در جام جهانی سال ۲۰۰۲ رقم خورد؛ جامی که ترکیه قرار نبود یکی از مدعیان جام باشد اما تیم سنول گونش به شکلی عجیب، مسیری تاریخی را تا حضور در نیمه نهایی با شکست دادن ژاپن و سنگال طی کرد. پس از شکست مقابل برزیل در نیمه نهایی، ترکیه با سرخچ تری کل تاریخ جام های جهانی که توسط هاگان شوکور به ثمر رسید، کره جنوبی را در رده بندی از پیش رو برداشت.

مدل بازی ترکیه چگونه خواهد بود؟

در جام جهانی می توانیم از ترکیه وینچنزو مونتلا انتظار یک فوتبال جذاب و تماشایی را بمانند مرحله مقدماتی و یورو ۲۰۲۴ داشته باشیم. جالب اینکه او حتی مقابل اسپانیا هم به قیمت یک شکست سنگین و تلخ، دست از سیستم مورد علاقه خود نکشید و این نشان می دهد که احتمالاً در جام جهانی هم ترکیه، با یک روش کوشش گرا یا به مسابقات خواهد گذاشت. سیستم پایه مونتلا در بازی های اخیر سیستم ۴-۲-۳-۱ بوده که بر پایه بازیکنان فیزیکی در خط دفاعی و تکنیک و سرعت جوانان تیم در خط حمله بنا شده است و با ۱۷ برد در ۲۰ بازی اخیر، می توان آن را یک سیستم برنده در حد و اندازه تیمی مانند تیم ملی فوتبال ترکیه دانست.

Group D

سومین حضور در جام جهانی

سرمرینی: وینچنزو مونتلا (ایتالیا)

کاپیتان: هاگان چالپان اوغلو

بهترین عملکرد: رده سوم (۲۰۰۲)

رتبه در رده بندی فیفا: ۲۲

ستارگان: آزدا گولر (زال مادرید)، کنان بیلدیزلیوونتوس)

و هاگان چالپان اوغلو (انتر)

برنامه بازی ها:

شنبه ۲۳ خرداد: استرالیا - ترکیه ۷:۳۰

شنبه ۳۰ خرداد: ترکیه - پاراگوئه ۷:۳۰

جمعه ۵ تیر: ترکیه - آمریکا ۵:۳۰

ترکیه چگونه از خاکستر ناگامی برخاست؟

قنوس آناتولی

فرخ حساسی، تیم ملی ترکیه در مسیری پر نوسان، از ناگامی های متوالی در رقابت های اروپایی و جهانی عبور کرد و با تکیه بر نسل جدید و فرهنگ ریشه دار فوتبال خود، پس از ۲۴ سال بار دیگر به جام جهانی رسید.

آغاز یک مسیر پرچالش

صعود تیم ملی ترکیه به یورو ۲۰۲۰ (که به دلیل همه گیری کرونا در سال ۲۰۲۱ برگزار شد)، نویدبخش دوره ای تازه برای فوتبال این کشور بود اما واقعیت زمین مسابقه، خیلی زود چهره ای متفاوت نشان داد. ترکیه در رقابت های لیگ ملت های اروپا ۲۰۲۱-۲۰۲۰ در سطح B، در گروهی با

حضور روسیه، صربستان و مجارستان قرار گرفت و شروعی ناامیدکننده داشت. شکست خانگی مقابل مجارستان با تک گل دومینیک سوپوسلاوی و تساوی بدون گل برابر صربستان، از همان ابتدا شرایط را پیچیده کرد. این نتایج نه تنها شانس صعود را کاهش داد، بلکه فشار روانی زیادی بر تیم وارد آورد. تساوی مقابل روسیه در مسکو و سپس تساوی خانگی برابر صربستان، وضعیت را بحرانی تر کرد.

سقوط تلخ و پیامدهای آن

پیروزی ۳-۲ مقابل روسیه، هرچند امیدها را زنده کرد، اما شکست نهایی برابر مجارستان در

حالی که روسیه نیز مقابل صربستان شکست سنگینی خورد، باعث شد ترکیه به دلیل تفاضل گل در دیدارهای رودرو سقوط کند. این سقوط به لیگ C، ضربه ای جدی به اعتبار فوتبال ملی کشور ترکیه بود و مسیر صعود به جام جهانی ۲۰۲۲ را دشوارتر کرد.

در همین مقطع، تیم ملی ترکیه در یورو ۲۰۲۰ نیز عملکردی بسیار ضعیف داشت. شکست ۳ بر صفر مقابل ایتالیا در بازی افتتاحیه و ناگامی برابر ولز و سوئیس، باعث شد ترکیه بدون کسب حتی یک امتیاز از رقابت ها حذف شود. این نتایج، یکی از ضعیف ترین نمایش های تاریخ این تیم در تورنمنت های بزرگ محسوب می شود.

بزرگنمایی پیروزی ها و فراموشی سریع شکست ها

تیمی که روی پل دو قاره ساخته شده

محمدرضا رحیم پورا در هیچ جای دیگری از جهان، یک تیم ملی اینگونه نماد تضادهای جغرافیایی و فرهنگی سرزمینش نیست. ترکیه کشوری است که یک پای آن در اروپا و پای دیگری در آسیاست. یک چشمش به سنت های عثمانی و چشم دیگری به مدرنیته سکولار. تیم ملی فوتبال این سرزمین، معروف به «بوتیانیلار» یا «ستارگان ماه دار»، چیزی جز آینه تمام نمای همین دوگانگی نیست. گاهی اقتدر اروپایی بازی می کند که فراموش می کنی کجاست، گاهی اقتدر شوریده و آنارشیک که یادآور بازارهای شلوغ استانبول است. در سال ۲۰۰۲، ترکیه به نیمه نهایی جام جهانی رسید. در سال ۲۰۰۸، به نیمه نهایی یورو و سپس، بیش از یک دهه غیبت، تورنمنت های بزرگ را تجربه کرد. این فراز و فرودهای عجیب، چیزی جز بازتاب اقتصاد سیاسی و فرهنگی ترکیه در دو دهه اخیر نیست، کشوری که گاهی قدرتش از مرزها می گذرد و گاهی در بحران های داخلی غرق می شود.

اقتصاد: از بازار بزرگ استانبول تا لیر سقوط کننده

ترکیه در دو دهه اخیر، معجزه اقتصادی نسبی را تجربه کرده است. تولید ناخالص داخلی از ۳۳۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۲، به بیش از ۹۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳ رسید اما این رشد، همچون فوسلایش، نامنظم و همراه با سقوط های ناگهانی بوده است. نرخ تورم در سال های اخیر گاهی از ۸۰ درصد عبور کرده و ارزش لیر ترکیه در برابر دلار بیش از ۹۰ درصد کاهش یافته است. در میانه این آشفتگی اقتصادی، فوتبال نقش «خیابان فرار» را بازی کرده است. پسران نوجوان محله های فقیرنشین آنکارا، ازمیر و استانبول (محله هایی که نرخ بیکاری جوانان در آنها از ۳۰ درصد فراتر می رود)، همچنان فوتبال را تنها راه ممکن برای تغییر طبقاتی می بینند. باشگاه های سه گانه استانبول (گالاتاسرای، فنرباغچه و بشیکتاش) آنکارا، ازمیر و استانبول (محله هایی که نرخ بیکاری جوانان در آنها از ۳۰ درصد فراتر می رود)، همچنان فوتبال را تنها راه ممکن برای تغییر طبقاتی می بینند. باشگاه های سه گانه استانبول (گالاتاسرای، فنرباغچه و بشیکتاش) آنکارا، ازمیر و استانبول (محله هایی که نرخ بیکاری جوانان در آنها از ۳۰ درصد فراتر می رود)، همچنان فوتبال را تنها راه ممکن برای تغییر طبقاتی می بینند. باشگاه های سه گانه استانبول (گالاتاسرای، فنرباغچه و بشیکتاش) آنکارا، ازمیر و استانبول (محله هایی که نرخ بیکاری جوانان در آنها از ۳۰ درصد فراتر می رود)، همچنان فوتبال را تنها راه ممکن برای تغییر طبقاتی می بینند.

دیانت و سکولاریسم در یک رختکن

جمهوری ترکیه در سال ۱۹۲۳ بر پایه سکولاریسم بنا شد اما در چهار دهه اخیر، موج بازگشت به اسلام سیاسی، جامعه را به دو بخش تقریباً مساوی تقسیم کرده است. در تیم ملی، بازیکنانی با ریش های بلند و بازیکنانی با خالکوبی روی بازو، کنار هم می نشینند. برخی در رختکن نماز می خوانند، برخی اما نه و این تنش، هرگز رستگاری نمی شود. شاید به این دلیل که سرمرپی تیم ملی، یعنی کسی که قرار است این اختلافات را مدیریت کند، همیشه یک «بدساز» سکوت کننده بوده است. در یورو ۲۰۲۴، عسکی از رختکن ترکیه منتشر شد: هافبک مسلمان (هاگان چالپان اوغلو) در حال سجده و مدافع سکولار (مرت دمیرال) با بطری آب در دست، ایستاده منتظر او بودند تا بعد از نماز، با هم هورا بکشند. این عکس در فضای مجازی ترکیه بیش از ۵ میلیون بار دیده شد. یک کاربر نوشت: «این تیم، ترکیه است. همین جور متناقض، آشفته، دوباره، اما هنوز ایستاده.» و شاید این، بزرگترین دستاورد تیم ملی ترکیه باشد: نشان دادن اینکه می شود با اختلافات زندگی کرد، نه اینکه آنها را حل کرد.

معمای پل: اروپایی ها ما را نمی خوانند، آسیایی ها ما را نمی شناسند

ترکیه از سال ۱۹۸۷ خواهان پیوستن به اتحادیه اروپاست اما هنوز موفق نشده. همین سرگردانی سیاسی در فوتبال هم دیده می شود. ترکیه در یوفا (کنفدراسیون اروپا) بازی می کند اما بسیاری از هواداران آسیایی او را «خارج از منطقه» می دانند. بازیکنان ترک در لیگ های اروپایی همواره با برجسب «خارج از جامعه اروپا» مواجهه می شوند. باشگاه های ترک در نقل و انتقالات، مجبورند مالیات بیشتری نسبت به باشگاه های اروپایی بپردازند. این «نیمه اروپایی بودن» هزینه دارد. هزینه ای که تیم ملی هر چهار سال یکبار در قاره کشی های سخت اروپایی پرداخت می کند. با این حال، همین «نبود جایگاه ثابت» مزیتی هم دارد. ترکیه هیچ گاه به یک سبک خاص محدود نشده. گاهی شبیه تیم های جنوب اروپا (الان اسپانیا و ایتالیا) ترکیبی بازی می کند، گاهی شبیه تیم های خاورمیانه. انعطاف پذیری تاکتیکی، میراث نامرئی دوگانگی جغرافیایی است.

روزهای آغازین یک نسل طلایی

از حیث تجربه و اهمیت در خط میانی، باید کاپیتان هاگان چالپان اوغلو را ستاره اصلی ترکیه دانست اما عملکردی که دو ستاره جوان زال مادرید و یوونتوس یعنی آزدا گولر و کنان بیلدیزلی از خود به نمایش گذاشته اند، آنها را تبدیل به امید اصلی ملت ترکیه در این جام می کند و به نظر آینده فوتبال ملی ترکیه با این بازیکنان روشن خواهد بود. گولر در فصلی که گذشت، به یک مهره ثابت در ترکیب اصلی زال مادرید بدل شد و در گل تماشایی که برابر بایرن مونیخ در مرحله یک چهارم نهایی لیگ قهرمانان اروپا به ثمر رساند، نشان داد که ترکیه چه الماس درخشانی در ترکیب اصلی خود دارد که می تواند در بزرگترین صحنه های جهانی، بدون مشکل هنرنمایی کند. البته که به جز این سه ستاره مطرح، نباید از اهمیت بازیکنانی چون مریخ دمیرال، فردی کادی اوغلو و کریم آکتور اوغلو نیز گذشت.

مرد ایتالیایی که ترک شد

مهاجم سال های نه چندان دور ورم و تیم ملی ایتالیا یعنی وینچنزو مونتلا که خود سابقه بازی در جام جهانی ۲۰۰۲ را دارد، هدایت ترکیه در جام جهانی ۲۰۲۴ را عهده دار خواهد بود. پس از سال ها مربیگری در سطح اول فوتبال اروپا در تیم هایی چون فیورنتینا، میلان و سویا، مونتلا دو سال در تیم آدانا دمیراسپور سپری کرد و این دوران برای قانع کردن مسئولان فدراسیون فوتبال ترکیه کافی بود تا سکان هدایت تیم ملی را به او بسپارند. در سال ۲۰۲۳، مونتلا جانشین اشتفان کونتر آلمانی شد و با عملکرد موفق در یورو ۲۰۲۴ و مقدماتی جام جهانی، حالا به یک چهره محبوب در ترکیه تبدیل شده و خود نیز در صحبت هایش به این موضوع اشاره کرده که او خودش را یک ترک می داند. مونتلا که برای نخستین بار به عنوان سرمرپی در جام جهانی حاضر خواهد بود، درباره قربایت خود با فرهنگ ترکیه گفت: «من می توانم مانند یک ترک فکر کنم، مانند یک ترک غذا بخورم، مانند یک ترک رفتار کنم و به همین خاطر است که فکر می کنم من مثل یک ترک هستم.»

